

I „de Tilfredses himmel“, hvor kun fuldkommenhed har hjemme, dvæler det væsen, som ved sin fortjeneste gennem tidligere fødsler havde gjort sig værdig til at fødes på jorden som en Buddha med den højeste erkendelse. Og guderne bad ham, at han ville stige ned at forløse menneskeslægten. Han valgte da hvad tid, i hvilken verdensdel, i hvilket land og slægt, af hvilken moder han ville fødes.

Det var dronning Māyā, kong Śuddhodanas skønne viv, hvem den Ophøjede havde kåret til sin moder. En dag ved midsommerfesten begav den unge dronning sig ud til den jublende folkemængde udenfor byen Kapilavastu; og på fuldmånedagen stod hun tidligt op, badede sig i duftende vande og uddelte hundredetusinde guldstykker i almisse til folket. Efter måltidet lagde hun sig til hvile i sit fyrstelige kammer.

Der drømte hun, at hun blev båret op på Himālaya og at hun der løftedes fra region til region, bestandig i skønnere klædebon, badet og salvet og blomsterbedækket, indtil hendes leje blev redt på Sølvbjergets tinde, i et gyldent hus. Deroppe gik den vordende Buddha om i skikkelse af en hvid elefant. Og han nærmede sig det gyldne hus med lotusblomst i sin snabel; tre gange gik han rundt om den sovende dronning; da var det, som han forsvandt i hendes liv, og således blev Buddha undfanget. Og alle verdener skjalv og bævede og rystede. Et mægtigt lys udbredte sig, og fanger løstes af deres lænker. Og alle dyr tog til at brøle, alle fugle sang og alle toner klang; hele naturen svulmede og duftede, og alt blev friskt og skønt; en regn af blomster strømmede over verden.

Da tiden nu nærmede sig, da Māyā skulle føde, fik hun stor længsel efter at rejse til sine forældre; men i Lumbiniskoven mellem Kapilavastu og Devadaha kom fødselen over hende, da hun ville plukke blomster af et Sāla-træs høje grene. Og barnet gik frem af sin moder rent og purt med udrakte hænder som til velsignelse. Da kom en gud og lagde et stykke sandeltræ i barnets hånd. Og moderen spurgte: „Hvad har du i din hånd?“ „Lægedom“, svarede barnet. Og straks efter sagde det: „Er der noget i huset moder? Jeg ville gerne give almisse.“ Og moderen lagde da dets hånd ned i en pung med tusinde guldstykker.

Men syv dage efter dets fødsel døde dets moder, således som den Ophøjede allerede havde set det, da han endnu var i de Tilfredses himmel.

Da barnet skulle have navn – og hans navn blev Siddhārtha –, indbød dets fader 108 brahmaner, at de skulle forkynde dets fremtid, og de otte af disse var såre kyndige. De syv løftede to fingre i vejret og spåede, at dette barn måtte enten blive en altbeherskende konge eller en Buddha; men de udtødte dog tegnene om kongeherligheden. Den ottende, derimod, prahmanen Kondañña, der havde levet med et urokkeligt forløsningsønske under tidligere Bud-

dhaer og nu var i sin sidste eksistens, han strakte kun én finger i vejret og sagde: „Der er intet tegn på, at barnet vil blive i huslivet; han vil utvivlsomt blive en Buddha og sprede blændværket og fjerne vankundighed fra menneskene.“ Da spurgte kongen: „Hvad skal min søn da se, så at han trækker sig tilbage fra verden?“ Brahmanen svarede: „De fire tegn: en olding, en syg, et lig og en munk.“ Da besluttede kongen, at der fra den tid ikke måtte komme noget sådant væsen i hans søns nærhed; thi han ønskede, at han skulle blive en konge over de fire verdensdele; og kongen satte vagter ud, der skulle sørge for, at ingen af de fire slags kom hans søn for øje.

Så var det engang den store såfest blev fejret i riget, og alle folk var ude for at se kongen pløje med den gyldne plov. Også barnepigerne, som skulle passe den unge prins, var derude med barnet, som de havde lagt under et tæt-skyggende rosenæbletræ. Men da festen begyndte, kunne de ikke styre deres lyst, men løb hen for at se til og for at spise af de gode sager, som var sat frem. Der blev de så længe at træernes skygge flyttede sig; men over det kongelige barn blev rosenæbletræets skygge stående uforandret.

Da prinsen var 16 år, byggede kongen tre slotte til ham, et for hver af årstiderne, og gav ham 40.000 danserinder at frydes ved; der levede han i stor pragt og herlighed, og hans første dronning var den skønne Yaśodharā. Også i krigens idræt var prinsen ypperlig og overgik alle bueskytter ved sin færdighed.

En dag ønskede prinsen at køre en tur i parken, og hans vognstyrer spændte hans køretøj for med fire prægtige, lotushvide heste. Da tænkte guderne: „Tiden er nær, da prins Siddhārtha skal oplyses; vi vil vise ham det første tegn.“ Da tog en af dem skikkelse af en brøstfældig, gråhåret, krumrygget, stavrende olding og viste sig for prinsen således, at kun han og hans vognstyrer så ham. „Hvem er den mand,“ spurgte Siddhārtha straks; „hans hår er ikke som andre mænds.“ Og da han havde hørt svaret, sagde han: „Skam få fødselen, at alderdom skal ramme de fødte!“ Da vendte han hurtig tilbage til sit slot, heftig bevæget i sindet. Men kongen, som hørte, hvad der var sket, lod alskens lystighed udfolde sig for prinsen, at han skulle glemme, hvad han havde set.

En anden gang så prinsen på lignende måde en syg mand; den tredje gang så han et lig; den fjerde gang forvandlede en af guderne sig til en munk, og skønt der dengang endnu ikke var nogen Buddha i verden, og skønt vognstyreren derfor ikke kunne vide noget om munke eller om deres gode egenskaber, så blev det dog ved gudernes magt indgivet ham at sige: „Herre, det er en mand, som har trukket sig tilbage fra verden,“ og han brød ud i højlydt lovprisning af det verdensforsagende liv.

Fra den tid faldt prinsen ofte i dybe betragtninger; og da man bragte ham budskab om, at Yaśodharā havde født ham en søn, svarede han blot: „En Rāhula er bleven født; en lænke er kommet til verden.“ Og så blev sønnen kaldet Rāhula.

Da han senere kørte gennem byen i al sin fyrstelige pragt, råbte en pige efter ham: „Glædes må den moder og den fader, glædes den hustru, der har en sådan mand!“ Men prinsen tænkte: „Hvad må slukkes, før hjertet glædes? Jeg vil endnu idag gå fra mit hus og forsage verden.“

Og da han om aftenen var gået til sengs, og danserinder trådte ind med spil og sang for at forlyste ham på hans leje, agtede han ikke på dem, men faldt i søvn. Da han siden vågnede op, så han, hvordan bajadererne lå sovende, med flåede og hængende klæder. Da blev han overfaldet af lede, og hans sovegemak kom ham for som en kirkegård af lig.

Da stod han op, kaldte på sin tjener og bød ham sadle hans hest. Et sidste blik sendte han ind til sin søn og sin sovende hustru; så red han ud af sin faders land, og da han var kommet til floden Anoma, sendte han tjener og hest tilbage. Han ville nu gå ud i hjemløsheden, og guderne, som havde fulgt disse hans skridt med bifald og med blomsterregn, steg ned og gav ham munkedragten på. Han kom nu til en by, hvor han gik tiggergang fra dør til dør; men da han skulle spise sit første måltid af tiggerskålen, da vendte tarmene sig i livet på ham af væmmelse derved. Da måtte han sige til sig selv: „Siddhārtha! da du var en prins og levede i herlighed og spiste den lækreste mad, da ønskede du: når skal du dog få lov til at tigge din føde sammen? Nu har du fået dit ønske opfyldt, og hvordan er det så, du bærer dig ad?“ Da han havde talt således til sig selv, hørte hans væmmelse op, og han spiste sin mad. Alle blev betagne af at se ham; selv byens konge gik til ham og bød ham kongeligt underhold; men Siddhārtha svarede: „Konge! jeg søger ikke mine sansers lyst; jeg har fortaget verden for den højeste og fuldkomne oplysnings skyld.“

„Sandelig,“ sagde kongen, „du er da sikker på at blive en Buddha; men når du er blevet det, da lad din første vandring være til mit rige.“

I skoven ved Uruvelā sad fem strenge bodsmænd; til dem gik nu Siddhārtha hen og kappedes med dem i bodsøvelser. Seks år sad han iblandt dem, og strengere og strengere blev hans bod. Hans krop blev mager og hans hud blev sort. Tilsidst spiste han kun et sesamkorn eller et riskorn om dagen; men da var hans kræfter også udtømte, og han faldt om som død, og alle troede, det var ude med ham. Kun hans fader, kong Śuddhodana, ville ikke tro, at han var død; thi han var fast overbevist om, at hans søn først ville nå Buddhaværdigheden. Snart fik han da også at høre, at Siddhārtha havde vundet sin bevidsthed igen; men asketerne, som han havde siddet hos, måtte med forargelse se, at den hellige mand forlod sin bodsvej. „Der kommer

ingen erkendelse ud af spægelser," sagde han, tog sin almisseskål og gik ud og tiggede som før og spiste sin daglige mad på vanlig vis.

Den højeste erkendelse, „den store oplysning“ timedes ham under det hellige træ i Uruvelā. Pigen Sujātā, som var vant til at ofre til dette træ, havde just set mange jærtegn, og da hun hørte, at der sad et helligt væsen under træet, gik hun, i den tro, at det var træets gud, hen og ofrede ham mælk og ris i en guldskål. Den hellige mand spiste risen som en føde for mange uger, thi han vidste, at han gik den store oplysning i møde og skulle sidde længe i betragtninger. Guldskålen kastede han i floden med de ord: „Hvis jeg nu skal nå Buddhaværdigheden, vil den svømme op mod strømmen.“ Og se, den svømmede op mod strømmen. Da tog han sin plads under træet med de ord: „Lad nu min hud, mine nerver og mine knogler gå til grunde, lad kun mit livsens blod tørre hen, – jeg vil ikke vige fra denne plads, før jeg har nået den fuldkomne oplysning.“

Fristeren Māra, begærets fyrste, som så, at Siddhārtha ville bryde hans vælde, beredte sig nu til et frygteligt angreb på ham. En hær på tolv miles længde stillede han op – selv red han en elefant, der var 150 mile høj, – deres brøl var som et jordskælv og deres angreb som en hvirvelvind. Men guderne lovpriste den vordende Buddha med en sang, der var så stærk, at de onde måtte stå fra deres angreb; og da de prøvede at overfalde ham bagfra, da mærkede han det dog i sin alvidenhed og sagde: „Nu kommer en vældig krigsmagt og øver sin styrke imod mig; min moder og min fader er ikke her, ejheller mine brødre eller frænder; men mine ti fuldkommenheder er mit skjold og mit sværd, med dem vil jeg slå dette angreb tilbage.“ Og Māra stormede løs med hvirvelvind og regn af klipper, våben, gløder, aske, sand og mudder og mørke, og væbnet med sin diskus red han nu ind på livet af Siddhārtha på sin høje elefant med råbet: „Siddhārtha! vig fra dit sæde; det tilkommer ikke dig, men mig.“ Men han fik til svar: „Māra, du har ikke opfyldt de ti fuldkommenheder i nogen af deres tre grader, ejheller har du givet de fem store hengivelser; du har ikke kæmpet for erkendelse eller for verdens velfærd eller for den store oplysning. Dette sæde tilhører ikke dig, men mig.“ Da kastede Māra rasende sin diskus imod ham, den der kan spalte klipper; men Siddhārtha tænkte på sine ti fuldkommenheder, og den ondes kasteskive blev til en blomsterkrans over hans hovede, og alle de klipper, der kastedes imod ham, svævede gennem luften som blomster. Da sagde Siddhārtha: „Māra, hvem er dit vidne, at du har givet de fem hengivelser?“ „Alle de, som her du ser,“ svarede Māra, og han udstrakte hånden over sin hær, og den vidnede og råbte, så det lød som et jordskælv. „Men hvem er dit vidne?“, spurgte Māra. „Jorden er mit vidne,“ svarede Siddhārtha; og han strakte hånden ud og spurgte: „Jord! vil du vidne, eller vil du ikke, at jeg har givet den

syvhundredfoldige gave?" Og den mægtige jord tordnede: „Jeg bærer vidne!“ Da faldt den høje elefant på knæ for Siddhārtha, og alle Māras følgesvende flyede i alle retninger; og alle guder kom med blomster, med dufte og ofre og prisede Siddhārtha, at han havde overvundet Māra.

Det var før solsæt, at den vordende Buddha havde besejret Māra; og medens han sad under Bodhitræet, nåede han i den første nattevagt til erkendelse af sine tidligere tilværelser, i den anden nattevagt vandt han det himmelske øje, i den tredje erkendelsen af årsagsrækken. Og medens han for sin tanke udfoldede de 12 årsager, forlæns og baglæns, skjalv universet i dets grund, så langt som til oceanets grænser; og hele verden flagede og blomstrede og duftede og lyste og klang, og liv brød frem alle steder, og sygdom lægedes og lænker brast. Da blev Siddhārtha til „Buddha“, til den, der har den højeste oplysning.

I fire uger sad Buddha under „oplysningens træ“, og i tre uger derefter blev han på de samme steder. Den sidste dag

kom der to købmænd dragende forbi; de så den hellige mand og bad, om de måtte give ham af deres mad. Og da han havde spist den, knælede de for ham og bekendte troen: „Vi tager vor tilflugt til Buddha og til læren; tag os, o Herre! på livstid op som dine tilhængere!“ Det blev Buddhas første disciple.

De næste var de 5 asketer, med hvem han havde øvet bod i Uruvelāskoven. Han så med sit indre øje, at de opholdt sig i dyrehaven nær ved Benares, hvorhen han da gik med den beslutning at forkynde dem læren og Nirvāna. Da de så ham på afstand, besluttede de ikke at vise ham ære, da han jo var faldet fra bodsvejen. Men da han nærmede sig, rejste de sig uvilkårligt og hilste ham med ærbødighed og tiltalte ham som „den ærværdige“. Men Buddha sagde: „Kald mig ikke således; thi jeg er nu en Tathāgata (Buddha). Jeg vil forkynde eder læren, ved hvilken I vil nå den højeste hellighed endnu i dette liv.“ Og da holdt han den prædiken for dem om middelvejen, om lidelsen og om frelsens ottefoldige vej, som kaldes prædikenen i Benares og hvori den store oplysning er forkyndt (s. 45). I fem dage talte han til dem og hver dag var der en af de fem munke, der omvendte sig. Den sidste dag forklarede han dem de legemlige og sjælelige foreteelsers tomhed, og da blev alle 5 munke frie for al urenhed.

Sit løfte tro at gæste Magadhalandets konge, så snart han havde vundet Buddhaværdigheden, drog Buddha nu til kong Bimbisāras by Rājagriha. Og kongen drog ham imøde med et talrigt følge af præstelige mænd og lagde sig for hans fødder; og han skænkede Buddha en bambuslund til at leve i med sin menighed, og de opslog deres bolig i denne lund.

Efter mange års forløb nærmer Buddhas

liv sig afslutningen:

Den Ophøjede talte til den ærværdige Ānanda og sagde: „Kom Ānanda! lad os gå til Sālalunden ved Kusinārā, ved

floden Hiranyavatī's bred. „Som du vil, herre!“ sagde den ærværdige Ānanda. „Og red mig så et leje med hovedgærdet imod nord imellem de to Sāla-træer. Jeg er træt, Ānanda, og vil gå til ro.“

Og Ānanda bredte hans leje, og den Ophøjede lagde sig ned på sin højre side med det ene ben over det andet, og han var tankefuld og selvbetvungen.

Den ærværdige Ānanda kom ind i klostret og stod lænet til dørkarmen og græd og tænkte: Ak, jeg er kun en lærling, som endnu har fuldkommenhedsværket foran mig. Og min herre vil gå bort fra mig – han som er så god.“ Da kaldte den Ophøjede på brødrene og sagde: „Hvor, brødre, er Ānanda?“ „Den ærværdige Ānanda, Herre! er kommet ind i klostret og han står nu lænet til dørkarmen og græder.“ Da sagde den Ophøjede til en af brødrene: „Gå da broder, og kald Ānanda hid i mit navn og sig: broder Ānanda! mesteren kalder på dig!“ Og Ānanda gik hen til det sted, hvor den Ophøjede lå, og bøjede sig for ham og tog ærbødigt sæde ved hans side.

Da sagde den Ophøjede: „Det er nok, Ānanda! Vær ikke bekymret, og græd ikke! Har jeg ikke før så ofte sagt dig, at det ligger i alle tings natur, selv dem, der er os nærmest og kærest, at vi må skilles fra dem og give afkald på dem? Og hvor er det muligt, Ānanda, da alt, hvad der er født og bragt til live, i sig har spiren til sin opløsning, – hvor er det muligt, at en sådan ting ikke skulle opløses? Der findes intet andet vilkår. Længe har du stået mig nær, Ānanda! med kærlighedsgerninger, kære og gode, trofaste og overvældende. Du har gjort vel, Ānanda! Hold nu alvorligt ud, og du skal snart blive fri for de store onder, fra sanser og egenliv, fra blændværk og vankundighed.“

„Måske er der dem, Ānanda, i hvem den tanke vil opstå: Nu er der ingen lærer mere til at forkynde den hellige lære. Men det er ikke sådan, I skal se det, Ānanda! Sandhederne og ordensreglerne, som jeg har givet jer, de skal være jeres lærer, når jeg er gået bort.“

Da vendte den Ophøjede sig til brødrene og sagde: „Hør, og fang trøst af, hvad jeg siger, brødre: opløsning bor i alt, hvad der er sammensat. Arbejd ihærdigt på jeres forløsning!“

Det var Tathāgatas sidste ord.

Da den Ophøjede var død, begyndte nogle af brødrene, som endnu ikke var frigjorte for lidenskaben, at strække deres arme ud og græde, og nogle kastede sig næsegrus på jorden, væltede frem og tilbage i deres kvide og tænkte: „For tidligt er den Ophøjede død; for brat er lyset dået ud af

verden.“ Men de af brødrene, som var blevet herrer over deres sind, de bar deres sorg i stilhed og tænkte: Ubestændigt er alt, hvad der er sammensat; hvor er det muligt, at det ikke skulle opløses. Og Ānanda formanede dem til at fastholde denne indsigt.

Nu tilbragte den ærværdige Anuruddha og den ærværdige Ānanda resten af natten med samtale om det højeste. Derpå sagde Anuruddha til Ānanda: Gå nu, broder Ānanda, ind til Kusinārā og sig til Mallaslægten: Den Ophøjede er død; hvad synes eder sømmeligt at gøre? Årle om morgenen tog da Ānanda sin kutte på og sin tiggerskål i hånden og gik, fulgt af en broder, ind til Kusinārā. Der var Mallaerne just forsamlede i rådshallen. Og da Ānanda havde forebragt sit budskab, da blev Mallaerne med samt deres sønner og døtre og hustruer bedrøvede, sorrigfulde, dybt nedbøjede. Og nogle af dem græd og rev sig i håret; nogle udbredte armene og græd og andre kastede sig til jorden og væltede sig rundt i deres smerte og tænkte: „For tidligt er den Ophøjede død! For brat er lyset gået ud af verden!“

Da befalede Mallaerne i Kusinārā deres folk: Skaf nu duftende stoffer og blomsterkranse og al den musik, der er i Kusinārā. Og de tilbragte dagen med at vise den Ophøjedes lig den sidste ære og hyldest med dans og hymner og musik og kranse og duftende stoffer. Men først på den syvende dag besluttede de: lad os bære den Ophøjedes legeme ud af byen til et sted imod syd, og der vil vi fejre hans bålfærd. Da denne var fuldbyrdet og kun den Ophøjedes knogler var tilbage, sendte omegnens fyster og byer, fra Magadhalandet og byerne Vesālī, Kapilavastu, Allakalpa, Rāmāgama, Vethadīpa og Pāvā bud og hver af dem lod sige: „Den Ophøjede var af krigerkasten, og vi er af krigerkasten; vi er værdige til at modtage en del af hans levninger“; og de stredes længe om forretten dertil. Da rejste

brahmanen Dona sig og sagde til de samlede brødre: „Hører, ærværdige herrer, et ord af mig! Fordragelighed var altid Buddhas formaning. Usømmeligt er det, at strid skal opstå om hans levninger, som var den bedste af alle. Lad os nu alle, herrer! enes om i mindelighed at dele hans rester i otte dele. Lad stupaer rejses viden om i hvert af landene, at hele menneskeheden må trøste sig til den samme Buddha.“

Og han delte den Ophøjedes levninger i 8 lige dele, og de lagdes ned i kar, og man rejste et helligt minde over dem og fejrede fester til deres ære.“